

Τα ρεμπέτικα της Μόριας

Της προσφυγιάς και της παρανομίας

Τα ρεμπέτικα της Μόριας

Της προσφυγιάς και της παρανομίας

απόδοση: улицика свобода

εικονογράφηση: vitomanoloroma

εξώφυλλο: Βασίλης Τσιτσάνης, ο "βλάχος"

γραμματοσειρά: GFS Neohellenic

panoramadiscoclub@subvertising.org

2020

Η Λέσβος η προσφυγοπούλα και η ανταρτομάνα, στέκεται δίπλα στη γραμμή που χάραξαν οι μακελάρηδες. Του κόσμου οι αρχόντοι προσπαθούν να μας πείσουν πως δύο κόσμοι σε ανατολή και δύση συγκρούονται, την ίδια στιγμή που οι ίδιοι επενδύουν στην ισοπέδωση της μνήμης. Τα σύνορα δεν είναι ίδια για όλες. Τα σύνορα είναι μονάχα για τους λαούς, ενώ οι αφέντες μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα, όσο έχουν τη δύναμη να αγοράζουν. Οι ταξιδιώτες ξέρουν καλά πως αφού περάσουν ένα σύνορο ακολουθεί ένα ακόμα, και ακόμα ένα, μέχρι να πειστούν όλες πως δεν υπάρχει ελεύθερη γη. Ματαιόδοξοι άρχοντες... Ο άνθρωπος δεν θα σταματήσει να κινείται, όπως τότε δεν σταμάτησε και η γη κάτω από τα πόδια μας.

Λέσβος 2020

Περισσότερες από 20.000 ψυχές στοιβάζονται μέσα και έξω από ένα παλιό στρατόπεδο. Όλος ο κόσμος πια γνωρίζει το στρατόπεδο συγκέντρωσης Μόριας. 20.000 άνθρωποι στοιβαγμένοι σε σκηνές, ελάχιστα κοντέινερ και πρόχειρες κατασκευές. Με τα σώματα τους πλεγμένα στα αγκαθωτά σύρματα και τα σκουπίδια. Να πατάνε πάνω σε σκατά και άδειες καρτέλες ψυχοφαρμάκων. Πλάι σε ένα στρατό ενστόλων κρατικών υπαλλήλων και επαγγελματιών ανθρωπιστών που εποπτεύουν τις ατελείωτες ουρές της επιβίωσης. Αντιμέτωπες με την αδιαφορία, την υποκρισία, τη γραφειοκρατία, τον ρατσισμό, την εκμετάλλευση, τη βία, την ένδεια και τον καιρό. Για την πλειοψηφία των ανθρώπων που κρατούνται εκεί, η Μόρια είναι ένας μεταβατικός σταθμός στο ταξίδι τους. Μία ανοιχτή φυλακή προθάλαμος προς τα Ευρωπαϊκά κράτη. Για τους κρατούντες είναι το φόβητρο. Πιστεύουν πως οι άθλιες συνθήκες και η βασανιστική γραφειοκρατία μπορούν να περιορίσουν την "ανεξέλεγκτη" μετακίνηση των ανθρώπων. Ποτέ βέβαια δεν κατάφεραν, ούτε θέλησαν, να την σταματήσουν, γιατί πάντα υπάρχει και χειρότερα, και πάντα υπάρχει χώρος για εκμετάλλευση. Για τις εκκλησίες η Μόρια είναι το κατάλληλο έδαφος να διευρύνουν το ποίμνιο τους. Κάνουν επίδειξη της δύναμής τους και εκμεταλλεύονται τη δυσχερή θέση των ανθρώπων. Για τις ΜΚΟ είναι ευκαιρία να αναπτυχθούν, να πάρουν χρηματοδοτήσεις, να προσλάβουν, να κάνουν καριέρες και να προωθήσουν τα συμφέροντά

τους. Για τους διεθνείς οργανισμούς είναι ο φυσικός χώρος όπου θα ξεπλύνουν το όνομα των κρατών που τους απαρτίζουν, καθώς και ευκαιρία για μεγένθυση των κεφαλαίων που διαχειρίζονται. Για τους πλούσιους σε όλη τη γη είναι η ευκαιρία να ξεπλύνουν τα χρήματα ή την εικόνα τους. Για τους φερέλπιδες ποδοσφαιριστές, ηθοποιούς, πολιτικούς, είναι ευκαιρία να βγάλουν φωτογραφίες και να αναδείξουν το φιλάνθρωπο προσώπειό τους.

Η Μόρια δεν είναι μόνη της. Εκατομμύρια μετανάστες σε όλο τον κόσμο εξαθλιώνονται, πεθαίνουν και αγνοούνται. Η θάλασσα του Αιγαίου συναγωνίζεται σε θανάτους τη θάλασσα της Μάγχης, την κεντρική Μεσόγειο και την θάλασσα του Andaman. Στην Ευρώπη, δίπλα στη Μόρια στέκουν τα στρατόπεδα συγκέντρωσης της Σάμου, της Χίου, του Παρισιού, της Ουγγαρίας και πολλών άλλων ακόμη περιοχών. Αλλά πάνω στη Μόρια έλαχε να πέσουν τα φώτα, όπως το Άουσβιτς έκλεψε λίγη από τη δόξα του Μπέλζεκ.

Ιστορίες που εκκρεμούν

Οι ιστορίες που ακολουθούν περιγράφουν προσωπικά στιγμιότυπα από τη ζωή στη Μόρια και την γειτονική πόλη Μυτιλήνη. Συλλέχτηκαν με ιδιαίτερη προσοχή και αποδόθηκαν στην ελληνική γλώσσα, χρησιμοποιώντας ως φόρμα το ρεμπέτικο τραγούδι. Πολλά από τα πρόσωπα που μας εμπιστεύτηκαν τις ιστορίες τους ακροβατούν στα όρια του νόμου και της ηθικής, όπως τουλάχιστον αυτές οι έννοιες διαμορφώνονται από τους

ισχυρούς του κόσμου. Τα τραγούδια προβάλλουν τις δυσκολίες της ζωής, την ευφυΐα χάρη της επιβίωσης, τη μοναξιά, τους εθισμούς, μα πάνω από όλα την καρδιά που συνεχίζει να χτυπάει. Στο βάθος όλων των τραγουδιών βρίσκεται η αισιοδοξία. Ο άνθρωπος που νικάει τη μηχανή ακόμα και αν χρειαστεί να μηχανεύσει. Η αιώνια ομορφιά της μουτζούρας στο επίσημο χαρτί. Ο λεκές στο επίσημο ρούχο. Μέσα από τα τραγούδια τους αναγνωρίζουμε τα πλέγματα εξουσίας που τους καταδιώκουν. Το κράτος, την μαφία, τις οργανώσεις, τις θρησκείες, τους πολιτισμούς. Η αίσθηση της φυλακής κυριαρχεί στην ατμόσφαιρα. Όπως σε κάθε φυλακή, έτσι και εδώ, η τιμωρία, η εκδίκηση και ο παραλογισμός, είναι τα δομικά στοιχεία της καθημερινότητας. Η λευτεριά είναι η ποθητή κατάσταση για τις περισσότερες, αν και κάποιοι αναγνωρίζουν πως η φυλάκισή τους δεν θα σταματήσει ακόμα και αν φτάσουν στον προορισμό τους. Συνεχίζουν όμως όλες να ονειρεύονται με το ίδιο άσβεστο πάθος που ξεκίνησαν το ταξίδι τους. Αυτό είναι το έδαφος που συλλέχτηκαν αυτά τα 22 ρεμπέτικα τραγούδια. Οι φωνές τους φαντάζουν μικρές λυχνίες μέσα στη νύχτα των γραφειοκρατών. Η φόρμα που επιλέχθηκε για να αποδοθούν τα τραγούδια είναι το ρεμπέτικο. Οι λόγοι πολλοί. Η προσφυγιά και η μετανάστευση μπόλιασαν και εξάπλωσαν την τέχνη του 100 χρόνια πριν. Η επιμονή του να μιλάει για ανθρώπους στο περιθώριο και στα όρια του ηθικά αποδεκτού, σαν να θέλουν να τεντώσουν την ανοχή στη διαφορετικότητα,

να δείξουν τις πληγές τους ψιθυρίζοντας "είμαι άνθρωπος". Στη Λέσβο το ρεμπέτικο τραγούδι πήρε τη μορφή του παραδοσιακού. Από αυτό το νησί, το 1914 και 1922, πέρασαν εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες κουβαλώντας τα τραγούδια τους. Στα καφενεία και τα πανηγύρια παίζονται τραγούδια για την προσφυγιά και την παρανομία που γράφτηκαν έναν αιώνα πριν. Σήμερα, αθέατοι και αποκομμένες, με άλλες γλώσσες και άλλο Θεό, οι πρόσφυγες και μετανάστες, βιώνουν τις ίδιες συνθήκες που γέννησαν τότε τα ρεμπέτικα τραγούδια. Στα πάρκα της Μυτιλήνης, στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, στις φυλακές, στις λάσπες και τα σκοτεινά στενά. Αυτήν την σύνδεση επιδιώκουμε με αυτό το έργο. Αυτήν την επάνοδο των κυνηγημένων, των απελπισμένων και των παρανόμων.

Καλούμε τους σύγχρονους ρεμπέτες να αφήσουν πίσω τους την ιερότητα του παρελθόντος και να πιάσουν βίαια και ανίερα αυτές τις ιστορίες με τα όργανά τους.

Όλες οι ιστορίες είναι αληθινές, τουλάχιστον στο βαθμό που το συλλογικό βίωμα μπορεί να είναι υπαρκτό και να διεκδικεί την αληθινότητά του για όλους τους ανθρώπους που εμπλέκονται σε αυτό.

Περιεχόμενα

Τα ανήλικα

Τα παιδιά του εισαγγελέα	.12
Age assessment	.13
Στο πάρκο Wi-fi	.14
Κουρμπάν Μπαϊράμ	.15
Ο ξενώνας	.16

Η ευαλωτότητα

Τάμπλετ	.19
Έχω τραύμα ανοιχτό	.20
HIV και ιλαρά	.22
Κουβαλώ ένα παιδί	.23

Ο πόλεμος

5 σύνορα έχω να περάσω	.26
Εδώ το είπαμε ειρήνη	.27
Είδα ένα πλοίο	.28
Δεν με πιστεύει το άσυλο	.29

Ο έρωτας

Στην απέναντι ακτή	.32
Αραβικά και γαλλικά	.33
Κάνε κουνέλα μου παιδιά	.34
Φτώχεια με φτώχεια φτώχυνε	.35

Η καθημερινότητα

Στην ουρά	.39
Το ψωμάκι	.40
Ο κουρέας	.42
Ο ψαράς	.43
Περιμένω στο λιμάνι	.45

προσφυγόπουλο σε αγγλικό στρατόπεδο στη Θεσσαλονίκη το 1921

Τα παιδιά του εισαγγελία¹

Στα 16 μόνος μπήκα
σε βαρκούλα μες στη νύχτα
Μπάτσοι στήσανε τα δίχτυα
βρε στη Μόρια ψάρια κοίτα

Με ρωτάν: πουν τα χαρτιά σου
τα λεφτά, η οικογένειά σου
Τι να πω, σχέση δεν είχα
με ελπίδα ή αλήθεια

Τα παιδιά του εισαγγελία
τα πέταξαν σε κλουβί
Μία πετσέτα, μία κουβέρτα
μία ζωή σε αναστολή

Τον μπαμπά σου, μου 'παν άσ'τον
πιο καλά να μην τον δεις
Κάθεται ψηλά στο κάστρο
είναι μάγκας και βαρύς

Ξέρει εκείνος το καλό σου
και πού αύριο θα βρεθείς
Πλέκει εκείνος το όνειρό σου
φτάνει να μην ενοχλείς

Τα παιδιά του εισαγγελία
λεν πως είναι τυχερά
Παζαρεύουν ηλικία
με ευρωπαϊκά στράτα²

Τα παιδιά του εισαγγελία
τα ποθήσανε πολύ
Μα πρώτα ο πρωθυπουργός μας
στα φαρσί πούτσα-μουνί³

Ρε Κυριάκος μη ξεχάσεις
όσα είπες στο γυαλί⁴
Το όνομά σου να τιμήσεις
στα φαρσί πούτσα-μουνί

Age assessment⁵

Πέντε μήνες περιμένω
πότε ανήλικος θα γένω
Με κοιτάξανε στα δόντια
μου 'παν 20 έχεις χρόνια

Όμως δεν θα τους περάσει
κι είμαι εγώ σκληρό κουμάσι
Από τα 10 στην Περσία
ξεγελώ την πολιτσία

Πέντε μήνες περιμένω
πότε ανήλικος θα γένω
Να με πάνε σε τσαρδάκι
μη κοιμάμαι στο παγκάκι

Στου πάρκου Wi-fi⁶

Στου πάρκου Wi-fi
η σύνδεση είναι κακή
Ρούφα να μαστε όλοι χái
χέρι- χέρι η ανταλλαγή

Μπρος οι μάγκες φτύνουν μπύρες
γαλλικά και ποδανά
Τις ανοίγουν με αναπτήρες
μπισαλάμ⁷ και άντε γεια

Αν καθίσεις στο παγκάκι
ό,τι θέλεις θα το βρεις
Σεξ, ναρκωτικά, τσιγάρα
να 'χεις όρεξη να πειίς

Μες στο πάρκο ένα όλοι
Έλληνες και Αφγανοί
Αφρικανοί, Ευρωπαίοι
δες, γινήκαμε πολλοί

Εδώ αφήνεις τη θρησκεία
κάτι ψάχνεις για να βρεις
Δεν σου φτάνει η λαγνεία
τα χαρτιά και το χασίς

Ξερογλείφονται και οι μπάτσοι
θέλουνε το κατιτίς
Περιμένουν στην ουρά τους
να μαστε όλοι ασφαλείς

Στην ουρά του περιμένει
ναυτικός Μυτιληνιός
Τι ωραία στη μαστούρα
ξεπερνιέται ο ρατσισμός

Κουρμπάν Μπαϊραμ⁸

9 χρονών παιδί αλάνι
κολυμπάει στα βαθιά
Πέρασε από την άλλη
που πληρώνεται καλά⁹

Πάρτη μπάλα πιτσιρίκο
φύγε πίσω στο μπαμπά
Να σαι δίπλα μου είναι ρίσκο
δεν είν' όλα μία χαρά

Έχουμε ίδια ηλικία
μα σου λείπει μία ζωή
Σένα η μάνα περιμένει
μένα λάσπη ή φυλακή

Δες πως στέκουν τα παιδιά
στη σειρά του Αβραάμ
Μέσα σου ξυπνάν τα άθλια
βρώμικα και σκοτεινά

Ο ξενώνας

Μες στις Μόριες το κακό
είπε ένας Μίκιό¹⁰:
"Φαίνεσαι καλό παιδί
θα σε πάρω από τη σκηνή"

Πού να το ξερε ο καημένος
Είμαι παρεξηγημένος
Με αλάνια έχω σωρό
ανοιχτό λογαριασμό

Τώρα έχω Wi-fi
κλίμα που επιθυμώ
Αλανιάρη give me five
τραγουδάω και μεθώ

Το φαΐ είναι πληρωμένο
ρεύμα, νοίκι και νερό
Ντόπιους έχω οικονόμους
να μετράνε ό,τι πω

Με ξυπνάν για το σχολείο
αλλά δεν θα σηκωθώ
Της Ελλάς το μεγαλείο
μόνο νύχτα το μπορώ

Μες στην πόλη όταν στήσω
το δικό μου το πλεκτό
Λέει: "θα σε γυρίσω πίσω
μες στις Μόριες το χαμό"

Άκρη κάντε θα τα σπάσω
πια δεν έχω εγώ Θεό
Το κορμί μου όταν χαράξω
τότε μόνο ηρεμώ

πρόσφυγες φτάνουν στην Λέσβο το 1922

Τάμπλετ¹¹

Αν είσ' άρρωστος μετράς
καλά αν γίνεις μη μιλάς
Σε περιμένει η ουρά
Αυτή κορόιδο θα σε φά

Ντόκτορ δώσε μου το χάπι
Μονάχα έτσι είμαι happy
Είναι εσένα η δουλειά σου
Κλαίει ο κόσμος στην ποδιά σου

Δεν τα πίνω, τα πουλάω
μπάτσοι σφίγγουν, δεν μιλάω
Στο παρκάκι θα με βρεις
από νωρίς, μετά τις τρεις

Ένα ευρώ πουλώ το ένα
χθες δεν μου μείνε κανένα
Θα σε νιώσω από το βλέμμα
τόσα που χεις καμωμένα

Ντόκτορ σπάσε μου ταμπλέτες
Μη ρωτάς πολλά και φέρτες
Γρήγορα σα κουμπωθούμε
όλοι θα σε ευγνωμονούμε

Δεν τα πίνω, τα πουλάω
Αν δεν έχεις στα κερνάω
Αύριο θα ξανάρθεις
σα δεις πού είσαι, θες να πιεις

Άμα πονάς, θες να με δεις
'δώ δε γιατρεύτηκε κάνεις
Και που με λέν όλοι γιατρό
δεν έχω βγάλει το σχολειό

Ντόκτορ κάνε μας καλά
Νιώθουμε έντονα πολλά
Κλείσ' το φως να κοιμηθούμε
αν ξυπνήσουμε θα δούμε

Έχω τραύμα ανοιχτό

Έχω τραύμα ανοιχτό
το 'πε επίσημα ο γιατρός
Κουβαλάω παρελθόν
φτώχεια, πείνα, σκοτωμός

Έχω φάκελο ανοιχτό
το 'πε ο αστυνομικός
Γυροφέρνω το κακό
φταίει η βία, ο αποκλεισμός

Είν' το οσβάις¹² μου κλειστό
το 'παν χθες στο άσυλο
Να ξεφύγω δεν μπορώ
πιο καλά να σκοτωθώ

Έχω λόγο για να ζω
το 'πε και νας Μίκιό
Όσο ζει θα ζω και εγώ
το σουκού δεν είναι εδώ

Ο Μοχάμεντ μου 'χε πει
δεν τη βγάζεις καθαρή
Θέλει ο Αλλάχ υπακοή
τρεις και έξι προσευχή

Η Μαριάμ караδοкеί
την καρδιά μου λαχταρεί
Φέρνει και κανά φαΐ
θέλει να με παντρευτεί

Αλλά ούτε που το ξέρει
ότι έχω δεσμευτεί
για να σπρώχνω ηρωίνη
που χω μες στο κομποσκοίνι

Ποιον να ακούσω, τι να πω
την ζωή ή το θάνατο;
Ποιο από τα δύο προτιμώ;
Μήνυμα καρκινικό

HIV και ιλαρά

Είμ' ιός από την Ασία
χρειαζόμουν θεραπεία
Μα έκλεψα τα ιατρεία
ήταν μηχανορραφία

Μπήκα πτέρυγα στη Βήτα¹³
πήρα και χαρτί απ'το ΙΚΑ
Βρε μου δίνουν και κουβέρτες
σαμπουάν και σοκοφρέτες

Τώρα οι φίλοι μ' όλο ζήλεια
που 'χουν ζόρια μια απ'τα ίδια
Με κοιτάνε και απορούνε
αυτοί πώς στο διάολο ζούνε

Είναι η Μόρια απελπισία
όνειρα σε αιχμαλωσία
Βρε δεν είναι αμαρτία
να ζητάς Ελευθερία

Δέκα ζούμε στο κοντέινερ
μ' εμβαδό 3x5
Ναργιλέδες όλο καίμε
βρώμικα τραγούδια λέμε

Σαν οι μπάτσοι με κοιτάν
χέρια πλένουνε καλά
Λέν πως έχω στα χαρτιά
HIV και ιλαρά

Στείλε Κίνα τον ιό
να ανεβάσω πυρετό
Μπας και μπω σε καραντίνα
και με στείλουν στην Αθήνα

Κουβαλώ ένα παιδί

Κουβαλώ ένα παιδί
κι ας με λένε όλοι τρελή
'Δω θα είμαστε μαζί
δεν δίνω дуάρα τσακιστή

Θέλουν την γυναίκα κτήμα
ντόπιο κρέας με σφραγίδα
Και όλες της τις αρετές
για τους άλλους μυστικές

Τι κι αν μ' είχαν αγοράσει
τώρα δεν θα τους περάσει
'Εχω μάτια προστασία
μία μικρή απ' την Ασία

Στο άσυλο υπάλληλοι
κοιτάν αν παίζει διαπλοκή
Αυτή ουρντού εγώ φαρσί¹⁴
δεν μας κατάλαβε κανείς

Πες πως είσαι το παιδί μου
θα μαι πάντα η μάνα σου
Από το βούρκο εγώ σαν βγω
θα σαι πια πιο τυχερό

Λεν πως είμαι ικανή
και αύρα έχω ισχυρή
Μα πιο πολύ τους ενοχλεί
χιτζάμπ¹⁵ δεν βάζω στο μαλλί

Ό,τι κι αν λεν, δεν είχε βγει
ποτέ κανείς τους να νοιαστεί
Για τα σημάδια στο κορμί
από όσους είχα κυκλωθεί

Μπαϊρακτάρης: διευθυντής των μπάτσων, κληγός του μάγκα

5 σύνορα έχω να περάσω

5 σύνορα έχω να περάσω
για να πάω φυλακή
Φταίει το δικό μου κράτος
που δεν με ήθελε εκεί

Σαν το όριο περάσω
με τσιμπάνε στην ακτή
Είτε βρέξει, είτε χιονίσει
το ταξίδι προχωρεί

5 σύνορα έχω να περάσω
για να πάω φυλακή
Τα βραχιόλια μόλις φτάσω
θα 'ναι σαν πικρή γιορτή

Άνοιξε η δικογραφία
και μαζί της η στενή
Ήτανε δολοπλοκία
που 'χε στήσει η τριεθνή

Ποια πατρίδα να στηρίξω
που η καρδιά παρανομεί
Αν αρκεί η υπογραφή μου
έχω ήδη εγώ δυο-τρεις

Στο Ιράκ και τη Συρία
είχα φίλους και εχθρούς
Σε Τουρκία, Γερμανία
ανοιχτούς λογαριασμούς

Γιάννινα και Κορυτσά
γραμμή επάνω στα βουνά
Νόβισαντ και Βουκοβάρ¹⁶
αποφεύγω με ζιγκ-ζαγκ

Πέρασα και από τη Μόρια
που όλο άκουγα πολλά
Εκεί να βλέπες τα ζόρια
και δεν θα βγαζες μιλιά

5 σύνορα έχω να περάσω
για να πάω φυλακή
Τη σειρά μου δεν θα χάσω
Βουρ στην κρεατομηχανή

Εδώ το είπαμε Ειρήνη

Ο μανάβης με φερμάρει
πίσω θέλει να με πάει
Κι αν πληρώνω δεν γουστάρει
άγριο φρούτο να γυρνάει

Αχ μανίτσα, κι αν με ντύσεις
Τι και αν με αρωματίσεις
Πώς τα μάτια αυτά να κρύψεις;
Πώς τη φρίκη τους να σβήσεις;

Δεν είν' ίδιος ο παράς
από που 'ρθες και πού πας
Δεν πουλά ο περιπτεράς
μη θυμώνεις, μη μιλάς

Εδώ το είπαμε ειρήνη
Περιθώριο δε σ' αφήνει
Περιμένεις και ζυγίζει
Πιο πολλά από σε κοστίζει

Είδα ένα πλοίο

Πλοίο μας έφερε και πλοίο θα μας πάρει
Βράδυ μας ξέρασε, μες στο βαθύ σκοτάδι
Ολούθε θάλασσα, ποιος θα σε σώσει;
Τον χάρο πλήρωσε, μπας και γλυτώσεις

Φήμη απλώθηκε στη γειτονιά μας¹⁷
Πλοκάμια έστησε στα όνειρά μας
Φωνάζαμε όλοι: το πλοίο φεύγει
Κανείς δεν είπε: λυσσάει τ' αγέρι

Θα φτάσει είπανε, στη Γερμανία
κι άλλοι επέμεναν, καρφή για Αγγλία
Οι πιο σοφοί, μας δείξαν Πειραιά
Αμυδαλέζα, Ξάνθη ή Κατσικά¹⁸

Στο δρόμο βγήκαμε, μες στη χαρά
Σε όλες τις γλώσσες είπαμε, το λευτεριά
Ούτε που ξέραμε, το πλοίο αυτό που πα
Ούτε που ξέραμε, την ώρα που περνά

Να αστράφτει είδαμε, πικρό φεγγάρι
στων αστυνομικών, τα μαύρα κράνη
Να το 'πινα, να το 'σωζα, μακάρι
μην λέρωνε με απάθεια το βράδυ

Πίσω μας σπρώχνανε, φώναζαν μαύροι go
Ψεκάζαν πόνο και χτυπούσαν στο ψαχνό
Πως είμαι ελεύθερη, ήταν μονάχα φήμη
Λυχνάρι έτριψα, δε βγήκε τζίνι

Δεν με πιστεύει το άσυλο

Δεν με πιστεύει το άσυλο¹⁹
που 'μαι κυνηγημένος
Από έρωτα και αφεντικό
βαθιά τραυματισμένος

Στη Μόρια ήρθα με σκοπό
να βρω την ησυχία
Μπας και τραβήξω την Αϊό
απ' την Αιθιοπία

Ήταν η τάξη μας βουνό
που έπρεπε να ρίξω
Το ήξερε το αφεντικό
δεν μ' άφησε να ζήσω

Το άσυλο δεν μ' απαντά
Μου κάναν και κομπίνα
Μου δώσαν ψεύτικα χαρτιά
που 'χαν λήξει 1 μήνα²⁰

Θέλουν να βγουν οι αριθμοί
να στείλουν στην Τουρκία²¹
Για δεσ και πάλι η ζωή
διαλέγει τον παρία

Και εκεί που όλα είχαν χαθεί
να σου και η μαφία
Τα ψίχουλα να μοιραστεί
πριν έρθει η αστυνομία

Δεν έχω πια να κοιμηθώ
ασφάλεια καμία
Χθες πήρανε τον διπλανό²²
τη νύχτα στην Τουρκία

Σαν νυχτερίδα πια γυρνώ
μόν' με το σκέπασμα μου
Κι αν με ρωτάν δεν απαντώ
ποιο είναι το όνομά μου

Ρόζα Εσκενάζυ, Δημήτρης Σέμσης, Αγάπιος Τομπούλης, Αθήνα 1932

Στην απέναντι ακτή

Το μωρό μου περιμένει
στην απέναντι ακτή
Τις παράδες να μαζέψω
για να βρει διακινητή

Δύο παιδιά μεγαλωμένα
μονάχα σε ένα χαλί
Με δύο στάλες βυζαγμένα
μία ζωή σε αναμονή

Έγω δουλεύω στις ελιές
10 παίρνω καθαρές
900 μετρητές
θέλουν οι διακινητές

Μες στη νύχτα ξεκινώ
τα λεφτά για να μαζέψω
Βράδυ μες στο camp γυρνώ
το φαΐ να μαγειρέψω

6:00 έχει ηλεκτρικό
να φορτίσω το κινητό
Μήπως και ύστερα σε δω
στο σπασμένο μου φακό

Σε είδα απόψε στο What's Up
το δέρμα σου σκληραίνει
Άχυρο γίναν τα μαλλιά
Στεγνοί, ξεριζωμένοι

Στην απέναντι ακτή
το μωρό μου περιμένει
για να πιάσω την καλή
Λεύθεροι πολιορκημένοι

Γαλλικά και αραβικά

Δύο γυναίκες με τύλιξαν
με στριμώξανε καλά
Να μιλάω συμφώνησαν
γαλλικά και αραβικά

Σοβαρή σχέση δεν είχα
ούτε με τα βασικά
Τώρα στα κουμάντα μέσα
είμαι μ' όλο το ντουινιά

Σαν κερνώ τα βάσανά μου
κι άλλα πες μας μου ζητάν
Σαν τους δείξω την καρδιά μου
άσπρο πάτο την ρουφάν

Δύο έχω εγώ νταλκάδες
που μου τρώνε τους παράδες
Μια κοιτά την Αφρική
Μια τη Μέση Ανατολή

Μια το φως όλο μαζεύει
κι άλλη το ακτινοβόλα
Μια με το μυαλό μου παίζει
η άλλη σκάβει την καρδιά

Στην Ελλάδα δε μπορώ
δύο ψυχές να παντρευτώ
Πρέπει μία να διαλέξω
Μάνα μου πώς θα αντέξω

Αν τη μια ποτέ δεν δω
απ' τον κόσμο θα χαθώ
Αν την άλλη δεν μπορέσω
μαύρα ρούχα θα φορέσω

Κάνε κουνέλα μου παιδιά

Κάνε κουνέλα μου παιδιά
σε κάθε σύνορο και ένα
Την τύχη αν έχουν των λαών
θα ζήσει σίγουρα το ένα

Έλα κουνέλα μου κοντά
μαζί να πάρουμε φωτιά
Έλα και μη ρωτάς πολλά
αν φάμε εμείς θα φαν και αυτά

Κοίτα πως τρέχουν και πηδάν
πάνω απ' τις μαύρες τις σκηνές μας
Τον κόσμο αυτό πετροβολάν
χασκογελάν με τις ψευτιές μας

Θέλω να βλέπω πιο πολλές
πτυχές του εαυτού σου
Ο χρόνος να 'ναι όλο γιορτές
να τρώω απ' τους καρπούς σου

Θέλω παιδιά να με ρωτούν
πού 'ναι καλύτερα στον κόσμο
Και αν πρώτα αυτά ξεπεταχτούν
να μας τραβήξουν από το ώμο

Φτώχεια με φτώχεια φτώχυνε

Φτώχεια με φτώχεια φτώχυνε
το έρμο σπιτικό μας
Μοίρα του δρόμου μίκρυνε
το χάρτινο όνειρό μας

Δύο είχα πολύτιμα
και 'σύ είχες άλλα δύο
Στην ένωση χαθήκανε
μείνανε πάλι δύο

Και εγώ που ως τότε νόμιζα
πώς ήμασταν αρχόντοι
Που όταν μαζί παντρεύονται
κερδίζουνε μία πόλη

Δυό σύννεφα σαν ενωθούν
αρχίζει η ψιχάλα
Σαν οι φτωχοί ερωτευτούν
καπνίζουν τα φουγάρα

Πέτρα την πέτρα πέτρωσε
η αγάπη μου για σένα
Σπόρος μαζί που έφερα
δεν φύτρωσε στα ξένα

Με κυνηγούσαν μάτια μου
και εσένα άλλοι τόσοι
Εδώ που ερωτευτήκαμε
πες μου ποιος θα μας σώσει

Χώρα τη χώρα χώρισαν
οι δρόμοι μας ψυχή μου
Σαν ξένο μ' αναγνώρισαν
οι φίλοι και οι εχθροί μου

Δώσαμε όρκο στο φευγικό
να 'ναι γλυκό το αντίο
Στα σταυροδρόμια οι έρωτες
δε μένουν στο ψυγείο

Είναι ο έρωτας σαν δικαστής
με χρήμα ευνοείται
Επί τον παρονομαστή
ανάλογα διαιρείται

Πρόσφυγες σε σκηνές, Γιάννινα 1922

Στην ουρά

Έξω απ' το άσυλο ξυπνώ²³
προτού ακόμα βγει το φως
Σφιχτά στα χέρια μου κρατώ
το νούμερο έχω 100

Πρωί πρωί απ' τις 7:00
μαζεύονται όλοι στην ουρά
Μπας και γεμίσουν την κοιλιά
με ένα αυγό και κρουασάν

Στην τουαλέτα αν θες να πας²⁴
το κομποσκοίни να μετράς
Χιλιάδες στέκονται πιστοί
με εγκράτεια κι υπομονή

Το σόου αρχίζει πήγε δυο
Για ένα πιάτο φαγητό
σκόνη, καυγάδες, χαλασμός
Αν φας και 'σύ 'σαι τυχερός

Και άμα σου λείψαν οι ουρές
Πολλές ακόμη έχει αν θες
Μία στα ρούχα, μια στο ρεύμα
ή στο γιατρό αν έχεις θέμα

Θα περιμένεις και στο τσάι
στο λεωφορείο που περνάει
Και αν θες να πειραματιστείς
για κρύο ντους να πας να μπεις

Μα μην ξεχνάς πως στις 8:00
για βραδινό έχει ένα αυγό
Σβέλτη να είσαι μην αργήσεις
στο άσυλο πρέπει να στήσεις

Βρε στη Μόρια πώς περνάνε
οι μέρες γρήγορα κυλάνε
Φτάνει να είσαι από νωρίς
αν θες να μη προσπεραστείς

Το ψωμάκι

Είμαι φούρναρης στη Μόρια
θα με βρεις στην ανηφόρα
Καίει ο Φούρνος όλη νύχτα
με δοκάρια και σανίδια

Πέντε φούρνοι σε ένα δρόμο
χτίστηκαν με λάσπη μόνο
Άλλοι είναι στρογγυλοί
άλλοι 'ναι βαθιά στη γη

Το πιο νόστιμο ψωμί
ρώτα αν θες τον διοικητή
Μόν' αλεύρι και νεράκι
έχει και πολύ μεράκι

Όσα βάσανα του λέω
γίνεται και πιο ωραίο
Όσα βάσανα μου λες
τόσο πιο πολύ το θες

Η τιμή της είναι μία
ένα νόμισμα η μία
Αν δεν έχεις το ίδιο κάνει
βράζουμε στο ίδιο καζάνι

Μπρος στο φούρνο μυρωδιές
Περνάν αφράτες τρυφερές
Όλοι λένε το ψωμάκι
έσωσε πολύ κοσμάκη

Τρία δίνω στη μαφία
με το ζόρι προστασία
Ένα δίνω στη Μαρία
χήρα από τα δέκατρία

Δως μου κόρη μου το νέο
μήνες τώρα σου το λέω
Σαν το οσβάις μου ανοίξει
θα σε πάρω στο Παρίσι

Ο κουρέας

Είμαι από το Δομίνικο
Δημοκρατία ή Άγιο
Όπως εδώ έτσι και εκεί
κουμάντο κάνει η Αμερική

Με αεροπλάνο ήρθα καρφί²⁵
σε τούτη δω τη φυλακή
που ο έρωτας και το ψωμί
αφήνουν αίσθηση πικρή

Μες στο κουρείο ολημερίς
δε σταματάει η μουσική
Πίνουμε και καμιά ψιλή
ο μόρτης σαν θα ξηγηθεί

Όλοι από μένανε περνούν
τα βάσανά τους να μου πουν
Λες και αν οι τρίχες τους κοπούν
νέοι και πάλι θα γενούν

Καρέκλα ελεύθερη αν βρεις
κάτσε και κάνε υπομονή
Έχω καθρέφτη για να δεις
πως είσαι ακόμη στη ζωή

Ωραίος θέλεις να γενείς
την τύχη να πλανέψεις
Να δει και αυτή να δεις και εσύ
ακόμη πως αντέχεις

Σχέδια κάνω στα μαλλιά²⁶
ότι γουστάρει ο ντουνιάς
Τοπία εξωτικά, βουνά
έρωτες, όπλα και ρητά

Πέφτουν οι τρίχες στο χαλί
Μάχες που 'χεις νικήσει
Όλος ο κόσμος να χαρεί
φατούρο να σου ρίξει

Ο ψαράς

Η Μόρια σκέτη απελπισία
κι η μέρα τούτη για να βγει
στον ώμο παίρνω το καλάμι
τραβάω μπρος για τη ΔΕΗ²⁷

Θέση πιάνω στο πεζούλι
μπροστά μου τούρκικη ακτή
βοήθα Θεέ μου εσύ μεγάλε
να μη βρεθώ ξανά εκεί

Είν' τα νερά εδώ θολά
κι οι ντόπιοι που περνάνε
ρωτούν εμάς καμιά φορά
γιατί τα προτιμάμε

Κι αν τα νερά είναι θολά
αυτό είναι το καλό τους
για όσους ψάχνουν στα βαθιά
να βρουν το τυχερό τους

Μπορεί να κρύβουν έναν τόνο
που να χει μπόι όσο κι εγώ
Στην σκάλα²⁸ να τον σπρώξω
και στους παράδες να χεστώ

Μπορεί να βρω ένα σεντούκι
με μέσα αρχαίο θησαυρό
και τότε αμέσως να αγοράσω
έγγραφο ταξιδιωτικό

Μπορεί να πιάσω ένα σακάκι
ωραίο και Ευρωπαϊκό
Να το φορέσω το βραδάκι
στο φέρι να επιβιβαστώ

Ή να τσιμπήσει μία γοργόνα
κορίτσι σπάνιο εκλεκτό
Μαζί της μέσα να με πάρει
υποβρυχίως να παντρευτώ

Περιμένω στο λιμάνι

Περιμένω στο λιμάνι
κάτω από ένα φορτηγό
Με κρυμμένο ένα μπουκάλι
μη με δουν να κατουρώ

Είναι τέντα το κορμί μου
να ξεφύγω λαχταρώ
Κρατάω την αναπνοή μου
μη τυχόν και προδωθώ

Μαύρο-κόκκινο ποντάρω
Θα σωθώ ή θα τσακιστώ
Μπρος μου πέρασε η ζωή μου
30 χρόνια 1 λεπτό

Άιντε άσε τατσιγάρα
βάλε μπρος τη μηχανή
Έχω αύριο στην Αθήνα
ραντεβού με αραμπατζή

Με μυρίσαν που να πάρει
Μες στο πλοίο είχα μπει
Σήμερα δεν είχα χάρη
άιντε πάλι από την αρχή

Βρε αστυνόμε μη βαράς
και μη με κατηγοράς
Μια σταλιά να χεσ καρδιά
θα μουν τώρα Πειραιά

Αύριο πάλι θα με δεις
μα μην ενδιαφερθείς
Είναι γραμμένο το βιβλίο
να σε χαιρετώ απ' το πλοίο

Άιντε άσε τα τσιγάρα
βάλε μπρος τη μηχανή
Περιμένει το μωρό μου
στην απέναντι ακτή

Υποσημειώσεις

1 Όσοι και όσες κάτω των 18 φτάνουν στη Λέσβο, χωρίς κάποιο συγγενικό τους πρόσωπο, αποκαλούνται ασυνόδευτοι ανήλικοι και μπαίνουν υπό την κηδεμονία του/της εισαγγελέα. Υποτίθεται ότι έχουν κάποια προνόμια όπως το να μένουν σε καλύτερες συνθήκες ή να φτάνουν πιο γρήγορα στον προορισμό τους. Στην αυγή της δεύτερης δεκαετίας του 20ου αιώνα χίλιοι περίπου ασυνόδευτοι ανήλικοι ζούνε ξεχασμένοι και σε άθλιες συνθήκες στο στρατόπεδο συγκέντρωσης στη Μόρια

2 Frontex

3 Κιρ = πούτσος, κοσ = μουνί

4 Ο φερόμενος ως πρωθυπουργός Κυριάκος δήλωνε συχνά ότι δεσμεύεται προσωπικά για την προστασία όλων των ασυνόδευτων ανηλίκων

5 Η διαδικασία ελέγχου ηλικίας μετά από την καταγραφή ατόμου που δηλώνει ασυνόδευτος ανήλικος. Η πλειοψηφία των περιπτώσεων γίνεται με το κοίταγμα στα δόντια και η απόφαση λαμβάνεται ανάλογα τα κέφια και τις εντολές των αρμοδίων

6 Πάρκο στο κέντρο της Μυτιλήνης που αποκαλείται με αυτόν τον τρόπο από τους μετανάστες

7 Για την Ειρήνη (αραβικά και φαρσί)

8 Μεγάλη γιορτή του Ισλάμ. Αναφέρεται στην ιστορία του Αβραάμ και του Ισαακ. Την ημέρα αυτή πραγματοποιείται σφαγή αμνοεριφίων που μόνο με το Χριστιανικό Πάσχα μπορεί να συγκριθεί

9 Όσοι και όσες κυκλοφορούν στη Μυτιλήνη γνωρίζουν την πιάτσα αγοραίου έρωτος με ανήλικους. Πολλοί "ψωνίζουν", κανείς δεν ενοχλήθηκε από την αστυνομία

10 Υπάλληλοι ΜΚΟ

11 Το χάπι. Αναφέρεται στους τόνους ψυχοφαρμάκων που προμηθεύουν οι "γιατροί" τους μετανάστες/ριες. Τα φάρμακα αυτά μεταπωλούνται στους άμεσα ενδιαφερόμενους

12 Προσωρινό έγγραφο που παίρνουν οι αιτούντες άσυλο με τα στοιχεία τους και την κατάσταση του αιτήματός τους. Ένα κλειστό οσβάις σημαίνει ότι δεν μπορείς να μετακινηθείς

εκτός του νησιού. Συνήθως φέρει κόκκινη σφραγίδα

13 Κλειστή πτέρυγα με κοντέινερ μέσα στη Μόρια που κρατούνται ευάλωτες ομάδες

14 Διαφορετικές γλώσσες κοινής ρίζας που μιλιούνται κυρίως στο Ιράν και το Αφγανιστάν

15 Το μαντήλι που φοράνε στα μαλλιά οι μουσουλμάνες

16 Βαλκανικά περάσματα μεταναστών που γίναν γνωστά για τις βιαιότητες των αρχών απέναντί τους. Το πρώτο βρίσκεται στη Σερβία και είναι το πέρασμα προς την Ουγγαρία, και το δεύτερο βρίσκεται στη Βοσνία και είναι το πέρασμα προς την Κροατία

17 Διάφορες φήμες εξαπλώνονται συχνά στο camp για κάποιο πλοίο που υποτίθεται πως θα τους πάρει μαζί του. Οι άνθρωποι συγκεντρώνονται με τα πράγματά τους στο λιμάνι, αλλά η κατάληξη είναι πάντα η βίαιη επιστροφή τους στο camp

18 Περιοχές που βρίσκονται μεγάλα στρατόπεδα συγκέντρωσης μεταναστών/ριών

19 Αναφέρεται στην τραγική διαδικασία που λαμβάνει χώρα η συνέντευξη του/της αιτούντα άσυλο. Οι μετανάστες και οι μετανάστριες καλούνται να πείσουν γραφειοκράτισες και αστυνομικούς ότι τα πρότερα βιώματά τους εμπίπτουν στις κατηγορίες που οι αρχές έχουν επινοήσει

20 Αποτελεί σύνηθη πρακτική του γραφείου ασύλου να εκδίδει αρνητικές αποφάσεις, δίνοντας 10 μέρες περιθώριο για έφεση, χωρίς όμως να φροντίζει ώστε να παραδοθούν οι αποφάσεις, μέσα στο χρονικό διάστημα αυτό, στα χέρια των αιτούντων

21 Αναφέρεται στην ευρώ-τούρκικη συμφωνία του 2016 και την απέλαση ενός καθορισμένου αριθμού μεταναστών/ριών προς την Τουρκία

22 Η αστυνομία συνηθίζει να απαγάγει μετανάστες/ριες που θέλει να απελάσει, αργά τη νύχτα, εισβάλλοντας στις σκηνές τους

23 Έξω από τα γραφεία του ασύλου ή από την αστυνομία, από το προηγούμενο βράδυ, μένουν με τις κουβέρτες τους μετανάστες/ριες, μπας και καταφέρουν να προχωρήσουν τις υποθέσεις τους

24 Μία τουαλέτα αντιστοιχεί σε 200 με 300 άτομα

25 Οι μετανάστες/ριες από την Αφρική ή την Αμερική πηγαίνουν συνήθως με αεροπλάνο έως την Κωνσταντινούπολη και από κει, μέσα από τα κυκλώματα των διακινητών, στα νησιά και τον Έβρο

26 Ένα συχνό κούρεμα που επιλέγουν πολλοί μετανάστες στα κουρεία της Μόριας είναι διάφορα σχέδια σε κοντό μαλλί. Πολλά από αυτά είναι σίγουρα έργα τέχνης.

27 Μπροστά από τη ΔΕΗ, στο σημείο που εκβάλλουν τα απόβλητα του εργοστασίου, συχνάζουν μετανάστες που ψαρεύουν

28 Το λιμάνι

Printed with Risograph

